

УДК/UDC 343(497.11)

616.98:578.834(497.11)

ИЗВОРНИ НАУЧНИ РАД / ORIGINAL SCIENTIFIC ARTICLE

Проф. др Бранислав Р. Ристивојевић
Асистент са докторатом др Иван Д. Милић

Правни факултет Универзитета у Новом Саду

ПРАВНА (НЕ)СИГУРНОСТ У КАЗНеном ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА ВРЕМЕ ТЗВ. ПОЛИЦИЈСКОГ ЧАСА ПРОГЛАШЕНОГ ЗБОГ ЕПИДЕМИЈЕ ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ COVID-19¹

Услед епидемије заразне болести COVID-19 у Републици Србији је био уведена и тзв. полицијски час. Предмет пажње аутора је правна (не)сигурност за време трајања тзв. полицијског часа. Аутори указују на то како грађани у једном временском периоду нису могли да знају која понашања су дозвољена а која су прописана као казнена дела.

Кључне речи: Заразна болест; Кривично дело; Прекршај; Правна несигурност; COVID-19.

1. УВОД

За време тзв. полицијског часа² проглашеног због епидемије заразне болести COVID-19 донети су многобројни специјални здравствени прописи који су имали за циљ спречавање и сузбијање ове заразне бо-

Бранислав Р. Ристивојевић, *B.Ristivojevic@pf.uns.ac.rs*.

Иван Д. Милић, *I.milic@pf.uns.ac.rs*.

¹ Рад је написан у оквиру пројекта „Биомедицина, заштита животне средине и право“. Пројекат бр. 179079 који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

² Као што смо у наслову, тако ћемо и у самом раду да користимо тај „назив“ (тзв. полицијски час), и то из разлога што се назив „полицијски час“ најчешће користио у општој, али и стручној јавности. Имајући у виду разлог његовог увођења чини се да би било оправдано да се користи назив „здравствени час“. Детаљно о тзв. полицијском часу вид. И. Милић, „О тзв. полицијском часу за време ванредног стања проглашеног због епидемије заразне болести COVID-19“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 2/2020, 745–762.

лести. Са доношењем *специјалних здравствених прописа* наставило се и након укидања тзв. полицијског часа.

Имајући у виду да је било уведено ванредно стање, прописе је доносила Влада уз супотпис председника Републике, и то уредбе. Прописе су доносили и поједини министри, и то наредбе. Наредбе су доносили и локални штабови за ванредне ситуације, руководиоци установа и завода, као и државни органи и појединци. Поједини прописи су важили за сва лица у Србији, неки само у одређеној општини или граду, док је било и оних који су важили само за одређене категорије лица (као на пример за лица лишена слободе).

Донети акти су се скоро свакодневно мењали и допуњавали. Они акти који су се објављивали у Службеном гласнику Републике Србије по правилу су ступали на снагу од дана објављивања. Одлуке које су доносили локални штабови за ванредне ситуације или други органи и појединци нису се објављивале у Службеном гласнику РС нити у службеном листу локалне самоуправе (осим што су се у појединим локалним самоуправама објављивале наредбе штаба за ванредне ситуације). Реч је о актима који су, по правилу, без потписа и печата, а није било јасно ни од када се примењују.³ На интернет презентацијама појединих министарстава, локалних самоуправа⁴ и других државних органа могла су се прочитати обавештења да се уводе одређене забране, али се није знало ко их је, на основу којег акта, и када прописао. Иако је у донетим прописима било прописаних забрана *државни званичници* су неретко саопштавали да то није тачно, те да забране не важе за одређене грађане. Доносили су се и прописи у супротности са Уставом Републике Србије и законима. Било је и таквих прописа који су донети од стране неовлашћеног органа или појединаца.

За кршење појединих забрана била је предвиђена прекршајна одговорност, на начин што је у самом акту то експлицитно прописано. Уколико у самом *здравственом пропису* није била прописана прекршајна одговорност за њихово кршење могла је да постоји кривична одговорност – реч је о кривичном делу непоступање по здравственим прописима за време епидемије (чл. 248 КЗ). Међутим, у том мору прописа, небројивим информацијама државних званичника, непотпуним информацијама на званичним интернет презентацијама појединих државних органа, где је много тога неуставно, незаконито и контрадикторно, стиче се утисак да је правна сигурност у казненом праву била на ниском нивоу.⁵

³ О томе видети у делу рада о локалним одлукама.

⁴ На пример вид. <https://www.bor030.net/nove-mere-u-boru-skraceno-radno-vreme-ugostiteljskih-objakata> на дан: 01. 09. 2021.

⁵ О томе видети у даљем раду. Један од већих проблема који су аутори имали приликом писања рада јесте чињеница да нису имали могућност да се пронађу у форми у

2. ОСНОВНИ ПРОБЛЕМИ У ВЕЗИ СА ПРАВНОМ (НЕ) СИГУРНОСТИ

Иако у Републици Србији постоје три врсте *казнених дела* (кривична дела, прекршаји и привредни преступи),⁶ за време тзв. полицијског часа правна несигурност највише је била изражена у погледу, пре свега, једног кривичног дела и многобројних прекршаја који су били прописани пре увођења тзв. полицијског часа, као и у погледу прекршаја који су били прописани и за време његовог трајања. Такође, правна несигурност у једном ширем смислу није заобишла ни лица лишена слободе.

У нашем Кривичном закону⁷ прописана су кривична дела против здравља људи. Имајући у виду да наш Кривични законик прописује и кривично дело *непоступање по здравственим прописима за време епидемије* (чл. 248)⁸ чини се да није било ни потребе за прописивање нових кривичних дела у вези са спречавањем ширења заразне болести COVID-19. Наиме, за кршење прописа, одлуке или наредбе којима се одређују мере за сузбијање или спречавање епидемије заразне болести COVID-19 могло је да се учини кривично дело из члана 248 КЗ. Такође и кривично дело *преношење заразне болести* (чл. 249) је дело које постаје посебно актуелно у оваквим ситуацијама.

Иако за време тзв. полицијског часа није прописано ниједно кривично дело, то не значи да се нису доносили „прописи-акти“ који су били (или су још увек) у директној вези са кривичном делом из члана 248 и 249 Кривичног законика. Реч је управо о многобројним прописима, различите правне снаге,⁹ донетим од стране разноврсних (не)надлежних органа, који су (не)објављени у Службеном гласнику Републике Србије или службеном листу локалне самоуправе.

којој су донети „прописи-акти“ који су се доносили за време тзв. полицијског часа који нису објављени у Службеном гласнику РС. За одређени број прописаних мера могло се сазнати из медија или из обавештења која су истакнута на интернет презентацијама министарства, локалних самоуправа или других институција. С тим у вези, и у раду ће се позивати на наведене изворе, јер „прописи“ коју су донети нису објављени у Службеном гласнику. Аутори то чине јер су они *за сада* једино доступни.

⁶ Вид. Б. Ристивојевић, И. Милић, *Основи прекршајног права*, Нови Сад 2018, 19–20.

⁷ Кривични законик – КЗ, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019.

⁸ Пример из праксе за ово кривично дело: Надлежни правосудни органи су јуче по хитном поступку осудили угоститеља Д. Ј. из Горњег Лајковца, власника угоститељског објекта у Брежђу, на 4 месеца затвора због извршеног кривичног дела „Непоступање по здравственим прописима за време епидемије“ из члана 248. Кривичног законика Републике Србије. Наиме, патрола Полицијске станице Мионица је јуче у 9.10 часова затекла да угоститељски објекат у селу Брежђе, власништво Д. Ј. из Горњег Лајковца, ради и поред забране рада (...). Извор: <https://www.mionica.rs/sr-rs/news/2119> на дан: 12. 12. 2020.

⁹ Може се рећи да је ту реч о *здравственим прописима*.

Да би се извршила наведена кривична дела потребно је да лице прекрши пропис, одлуку или наредбу којом је одређена мера за сузбијање или спречавање заразне болести COVID-19.¹⁰ Реч је о бланкетном кривичном делу. Сада се јављају многобројни правни проблеми у вези са кршењем „здравствених прописа“.¹¹ За потребе овог рада наведимо само неколико:

1. Шта све спада у „здравствене прописе“? Посебан проблем се јавља јер су се за време тзв. полицијског часа прописи свакодневно мењали. То су били прописи који су донети с циљем спречавања или сузбијања заразне болести COVID-19 од стране надлежних и ненадлежних органа.
2. Како је могуће да грађани знају за сваки пропис који је донет у циљу сузбијања или спречавања епидемије заразне болести COVID-19, посебно када поједини „прописи“ нису нигде објављени? Нарочито треба имати у виду да су грађани свакодневно „слушали“ различита саопштења државних званичника, о томе шта је (не)дозвољено.
3. У том „свакодневном“ доношењу нових и мењању постојећих прописа није оправдано за очекивати да су грађани имали времена да сазнају за њих и да се по њима владају.¹²

¹⁰ Као што је случај са тзв. полицијским часом.

¹¹ Са правом се у науци наводи: У кривичном праву један од најтежих задатака легислативне технике јесте да се на најбољи могући начин пропише, тј. одреди биће једног кривичног дела. Од посебног значаја за кривично законодавство јесте свакако постојање прецизнијих и одређенијих бића прописаних кривичних дела. Д. Благоић, „Садржина начела одређености (*Lex certa*) у погледу правне сигурности код појединих кривичних дела Кривичног Законика Србије“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу* 87/2020, 218.

¹² Наиме, према Уставу Републике Србије – Устав, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 98/2006, „закони и други општи акти ступају на снагу најраније осмог дана од дана објављивања и могу да ступе на снагу раније само ако за то постоје нарочито оправдани разлози, утврђени приликом њиховог доношења“ (чл. 196 ст. 4). За време тзв. полицијског часа одређен број прописа који је објављен у Службеном гласнику Републике Србије ступио је на снагу даном објављивања. Заиста није за очекивање да ће се грађани упознати са садржином прописа који је ступио на снагу оног дана када је и објављен, али такво решење је дозвољено. Међутим, овде се јавља други проблем – шта се подразумева под даном објављивања? Да бисмо одговорили на ово питање морамо се осврнути на Закон о објављивању закона и других прописа и аката, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 45/2013, у делу који се тиче дана издавања Службеног гласника Републике Србије. Основно и посебна издања Службеног гласника издају се у штампаном облику и у електронском облику у PDF и HTML формату. Штампани облик Службеног гласника и електронски облик Службеног гласника у PDF формату су званична издања. Дан издавања одређеног броја Службеног гласника јесте датум који је означен на електронском и штампаном облику. Електронски и штампани облик Службеног гласника морају имати исти датум и морају бити садржински усаглашени. У судском поступку није тешко утврдити дан издавања Службеног гласника РС, али шта ћемо са часом издавања? Наиме,

4. У судској пракси је долазило и до ретроактивне примене неповољнијег прописа на учиниоца казненог дела.
5. Проблем се појавио и у вези правне квалификације, јер се једна радња могла квалификовати као прекршај и/или кривично дело.
6. Нижи правни акти били су у супротности са вишим, па чак и са највишим правним актом.

2.1. Основне напомене о епидемији заразне болести COVID-19

Имајући у виду да се поједина казнена дела могу учинити само за време епидемије заразне болести, значајно је видети ко је и када прогласио епидемију заразне болести COVID-19. У Републици Србији епидемија заразне болести проглашена је 19. марта 2020. године Наредбом¹³ министра здравља. У Наредби¹⁴ се наводи да се проглашава епидемија заразне болести COVID-19, епидемијом од *већег епидемиолошког значаја* – за територију Републике Србије. Наредба је ступила на снагу даном објављивања у Службеном гласнику Републике Србије, а то значи да само од тога дана може да се учини кривично дело непоступање по здравственим прописима за време епидемије. Међутим, у судској пракси су донете осуђујуће пресуде за кривично дело из члана 248 и пре 19. марта 2020. године.¹⁵

поставља се питање ако је један пропис објављен у електронском облику у Службеном гласнику РС у 18.15 часова а у самом пропису је назначено да ступа на снагу од дана објављивања – од када се тачно рачуна ступање на снагу? Сматрамо да је оправдано да се у овом случају узме у обзир час, то из разлога како не би дошло до ретроактивне примене неповољнијег прописа по учиниоца казненог дела. Међутим о „часу“ се ништа не говори у самом закону. Мада се и тада јављају проблеми, јер се не може очекивати од грађана да сваког „минута“ прате измене прописа. Требало би размислити о ступању прописа на снагу наредног дана од дана објављивања.

¹³ Вид. Наредба о проглашењу епидемије заразне болести COVID-19, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 37/2020.

¹⁴ Наредба је донета на основу Закона о заштити становништва од заразних болести, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 15/16, чл. 6, ст. 2 и чл. 15, ст. 3. Закона о државној управи, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 79/05, 101/07, 95/10, 99/14, 30/18 – др. закон и 47/18.

¹⁵ У том смислу вреди указати на две осуђујуће одлуке које су донете пре 19. марта. 1. Имајући у виду напред наведено, те да из чињеничног описа кривичног дела утврђеног у изреци правноснажне пресуде произлази да је окривљени оглашен кривим да дана 18. 3. 2020. године није поступио по решењу Министарства здравља, Сектора за инспекцијске послове, Одељења санитарне граничне инспекције број 6/1 724/2020 од 17. 3. 2020. године којом му је одређена мера стављања под здравствени надзор на акутно респираторно обољење изазвано корона вирусом и мера ограничења кретања, односно мера кућне изолације у трајању од 14 дана почев од 17. 3. 2020. године и по Одлуци Владе Републике Србије 05 број 53-2281/2020 (став 4а) од 10. 3. 2020. године, измењене одлуком 05 број 53-2503/2020 од 15. 3. 2020. године, којом су одређене мере

2.2. Правна сигурност у казненом праву

Како бисмо указали на значај правне сигурности у казненом праву Републике Србије морамо се на самом почетку осврнути на Устав, и то само у делу у којем се говори, управо, о правној сигурности у казненом праву. Члан 34 Устава посвећен је правној сигурности у казненом праву. Ми ћемо за потребе овог рада да укажемо на *два става* члана 34 Устава.

„Нико се не може огласити кривим за дело које, пре него што је учињено, законом или другим прописом заснованим на закону није било предвиђено као *кажњиво*, нити му се може изрећи казна која за то дело није била предвиђена.“¹⁶

„Нико не може бити гоњен ни кажњен за кривично дело за које је правноснажном пресудом ослобођен или осуђен или за које је оптужба правноснажно одбијена или поступак правноснажно обустављен, нити судска одлука може бити измењена на штету окривљеног у поступку по ванредном правном леку. Истим забранама подлеже вођење поступка за неко друго *кажњиво дело*.“¹⁷

Овде посебно треба истаћи да се у првом члану Кривичног законика прописује начело законитости, које гласи „никоме не може бити изречена казна или друга кривична санкција за дело које пре него што је учињено законом није било одређено као кривично дело, нити му се може изрећи

за сузбијање и спречавање опасне заразне болести COVID-19 изазване вирусом SARS-CoV-2, те имајући при томе у виду да дана 18. 3. 2020. године на територији Републике Србије још увек није била проглашена епидемија заразне болести COVID-19 изазване вирусом SARS-CoV-2, већ је ова епидемија проглашена један дан после и то дана 19. 3. 2020. године, а ког дана је објављена у *Службеном гласнику РС*, бр. 37/2020 и ступила на снагу Наредба Министарства здравља о проглашењу епидемије заразне болести, COVID-19 то у конкретном случају, по становишту Врховног касационог суда, дело окривљеног које је предмет оптужбе и за које је правноснажно оглашен кривим по закону није кривично дело. (Пресуда Врховног касационог суда, Кзз. 1336/20 од 25. 11. 2020). Извор: <https://pn2.propisi.net/?di=sp64362&dt=sp&dl=64362> на дан: 01. 09. 2021.

2. Из списка предмета произлазе чињенице: да је АА са територије државе Босне и Херцеговине на територију Републике Србије ушао 13. 3. 2020. године, дакле, у време када ни у једној од наведених одлука Владе Републике Србије о проглашењу болести Covid-19 изазване вирусом SARS-CoV-2 заразном болешћу и њиховим изменама објављеним у *Службеном гласнику Републике Србије*, бр. 23/20 од 10. 3. 2020. године, 24/20 од 11. 3. 2020. године и 27/20 од 13. 3. 2020. године, држава Босна и Херцеговина није означена као држава, односно подручје са интензивном трансмисијом болести Covid-19, односно жариштем епидемије, као и да у односу на окривљеног АА нису донета – нити су му уручена, правно релевантна документа којима му се одређују мере за сузбијање или спречавање епидемије од опасне заразне болести. (Пресуда Врховног касационог суда, Кзз. 634/20 од 27. 8. 2020). Извор: <https://pn2.propisi.net/?di=sp62899&dt=sp&dl=62899> на дан: 01. 09. 2021.

¹⁶ Устав, чл. 34, ст. 1.

¹⁷ Устав, чл. 34, ст. 4.

казна или друга кривична санкција која законом није била прописана пре него што је кривично дело учињено“. Са правом истиче професор Лазаревић да је начело законитости важно за сваку област права, али је од посебног значаја у кривичном законодавству.¹⁸ Такође се и Законом о прекршајима прописује да „нико не може бити кажњен за прекршај, нити се према њему могу применити друге прекршајне санкције, ако то дело пре него што је било извршено није било законом, или на закону заснованом пропису предвиђено као прекршај и за које законом или другим на закону заснованом пропису, није прописано којом врстом и висином санкције учинилац прекршаја може бити кажњен“.¹⁹

За време тзв. полицијског часа правна сигурност је била на *ниском нивоу* и у једном *ширем смислу*. Реч је пре свега о томе да су се здравствени прописи доносили од стране ненадлежног органа, да се заборавило на хијерархију правних аката, да је било незаконитих поступања државних органа услед којих су лица гоњења и осуђена/кажњена, као и да је правни положај осуђених лица погоршан – у смислу да су им одређена права ускраћена. С тим у вези грађани су били и у правној неизвесности.²⁰

Са правом наводи професор Шкулић: „Ни декларативно уставно и законско одређење начела законитости (*nullum crimen nulla poena sine lege*), само по себи, не мора бити довољно за очување правне сигурности, те обезбеђење стабилности кривичног законодавства правне државе, ако би се одговарајућим нормативним „поигравањем“, оно „изигравало“ другим нормама, што би се, по правилу, свело и на испољавање солидне дозе најцрњег цинизма.“²¹

3. ПРАВА (НЕ)СИГУРНОСТ У ПОГЛЕДУ САМОГ ТЗВ. ПОЛИЦИЈСКОГ ЧАСА

За време епидемије заразне болести COVID-19 била је уведена забрана и ограничење слободе кретања – тзв. полицијски час. То је била једна од многобројних мера која је уведена из разлога спречавања ширења заразне болести. Постојали су многобројни правни проблеми у вези са самим тзв. полицијским часом. Међутим, правна (не)сигурност, али и правна неизвесност за грађане била је нарочито изражена из више разлога.

¹⁸ Љ. Лазаревић, *Коментар Кривичног законика*, Београд 2006, 3.

¹⁹ Чл. 2 Закона о прекршајима, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 65 од 25. јула 2013, 13 од 19. фебруара 2016, 98 од 8. децембра 2016 - УС, 91 од 24. децембра 2019 - др. закон, 91 од 24. децембра 2019.

²⁰ Као посебно динамичко правно начело законитости, у најширем смислу, може да се одреди као облик извесности у праву. Д. Митровић, „Начело законитости“, *Анали Правног факултета у Београду* 1-2/2004. 58.

²¹ М. Шкулић, „Начело законитости у кривичном праву“, *Анали Правног факултета у Београду* 1/2010, 103.

Један од проблема је био и тај што је тзв. полицијски час на почетку био прописан Наредбом министра унутрашњих послова²² који по Уставу за то није надлежан, а тек касније он се прописује уредбом Владе уз супотпис председника Републике. Са правом истиче професор Симовић да „без обзира на то што је накнадно та ванредна мера²³ добила правну форму уредбе, наредбе министра унутрашњих послова о суспензији слободе кретања, које су важиле од 18. марта до 9. априла 2020, одликује формална неуставност, јер су их донели ненадлежни органи“.²⁴

Иако је био уведен тзв. полицијски час, то никако није значило да баш нико није могао да се креће за време његовог трајања. Између осталих, могла су да се крећу и лица којима је Министарство унутрашњих послова издало *дозволу за кретање*. У вези са полицијским часом, правна несигурност али и неизвесност је била посебно изражена јер су се правила о томе када је на снази полицијски час мењала из дана у дан.²⁵ Такође је било и изјава државних званичника који су тврдили да грађани, ипак, могу да се крећу и за време тзв. полицијског часа док су *на тракторима и другим радним машинама*. Дакле, грађанима се дају одређена обавештења и предочава им се да за њих не важе правила о забрани кретања.²⁶

Осим што је правна (не)сигурност али и неизвесност била на територији Републике Србије, она је нарочито била изражена у појединим локалним самоуправама. Наиме, на званичним интернет презентацијама (сајтовима) појединих локалних самоуправа било је разних обавештења о томе да грађани могу да се крећу за време тзв. полицијског часа иако *немају дозволу издату од стране МУП-а*. С тим у вези, даћемо и два конкретна примера:

1. На званичном сајту општине Мионица било је истакнуто обавештење следеће садржине: Штаб за ванредне ситуације општине Мионица обавештава грађане, по добијеном упутству

²² Вид. Наредбу о ограничењу и забрани кретања лица на територији Републике Србије, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 34/2020, 39/2020, 40/2020, 46/2020 и 50/2020.

²³ Мисли се на тзв. полицијски час.

²⁴ D. Simović, „Vanredno stanje u Srbiji: ustavni okvir i praksa povodom pandemije COVID-19“, *Sveske za javno pravo* 39/2020, 17.

²⁵ Одлукама о полицијском часу није био прописан изглед „дозволе за кретање“, у ком року се она (не)мора издати, као ни остале појединости.

²⁶ На пример вид. <https://jugpress.com/nedimovic-tvrди-poljoprivrednici-mogu-da-urade-posao-do-policijskog-casa/> на дан: 01. 09. 2021. У вези са још неким правним проблемима у вези ове теме вид. И. Милић, „О некоторых вопросах уголовного-правового и административно-правового регулирования прекращения распространения инфекционного заболевания COVID - 19 в Республике Сербия“, *Сборник материалов Второй заочной международной научно-практической конференции Актуальные вопросы борьбы с преступностью*, Кафедра криминалистики юридического факультета МГУ имени М.В. Ломоносова. Москва 2020, 69–73.

Полицијске станице Мионица, да у времену од 05 до 20 часова свакога дана, дозвољено је кретање путем или боравак на отвореном простору ради обављања одређених пољопривредних радова свим лицима, без обзира на старост уколико за превоз и обављање пољопривредних радова користе трактор или другу пољопривредну машину. Потребно је да лице код себе има потврду о регистрованом пољопривредном газдинству.²⁷

2. На званичном сајту општине Свилајнац било је истакнуто обавештење следеће садржине: У периоду од 05 до 20 часова дозвољено је кретање путем и боравак на отвореном (њиве, воћњаци...) ради обављања пољопривредних радњи свим лицима без обзира на старост. Кретање пољопривредним произвођачима је дозвољено искључиво на трактору или пољопривредној машини коју користе за пољопривредне радове.²⁸

Сада се, дакле, поставља питање како грађани треба да се владају – по прописима који важе у Републици Србији или у складу са обавештењем локалног штаба за ванредне ситуације – обавештењима која су истакнута на сајту локалне самоуправе?

Правна сигурност није постојала ни у погледу *квалификације* казненог дела. Имајући у виду донете прописе није било јасно како се квалификује кршење тзв. полицијског часа – да ли као *прекршај* или као *кривично дело* или као *оба казнена дела*.²⁹ Проблем се појавио што је у донетим прописима прописано да се за кршење тзв. полицијског часа могу водити и *прекршајни* и *кривични поступак*. Наиме, у том погледу, између осталог Уредбом о прекршају за кршење Наредбе министра унутрашњих послова о ограничењу и забрани кретања лица на територији Републике Србије било је прописано да ће се лице које прекрши забрану о ограничењу и забрани кретања лица на територији Републике Србије,³⁰ казнити за *прекршај* новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара.³¹ Такође, за тај исти прекршај *може* се покренути и довршити *прекршајни поступак*, и у случају да је против учиниоца покренут или је

²⁷ Доступно на: <https://www.mionica.rs/news/2131-b-v-sh-nj-z-r-nj-r-r-ili-p-lj-privr-dn-shin> на дан: 28. 11. 2020. Дакле, ово није била наредба локалног штаба за ванредне ситуације, већ само истакнуто обавештење.

²⁸ Доступно на: <http://svilajnac.rs/svilajnac/saopstenja/COVID-19> на дан: 28. 10. 2020.

²⁹ Детаљно о начелу *ne bis in idem* вид. И. Вуковић, *Прекршајно право*, Београд 2015, 143–146; И. Илић, И. Милић, „*Načelo ne bis in idem u kaznenom pravu Republike Srbije*“, *NBP Žurnal za kriminalistiku i pravo* 1/2018, 51–69.

³⁰ Реч је о Наредби коју је донео министар унутрашњих послова.

³¹ Уредба о прекршају за кршење Наредбе министра унутрашњих послова о ограничењу и забрани кретања лица на територији Републике Србије, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 39/2020, чл. 1.

у току *кривични поступак* за кривично дело које обухвата обележја тог прекршаја, без обзира на забрану из члана 8. став 3. Закона о прекршајима.³² Такође је Уредбом о мерама за време ванредног стања³³ у неколико чланова било прописано да ће се новчаном казном казнити за прекршај лице које поступи супротно одређеним члановима Уредбе, али и да се за тај исти прекршај може покренути и довршити прекршајни поступак, и у случају да је против учиниоца покренут или је у току кривични поступак за кривично дело које обухвата обележја тог прекршаја, без обзира на забрану из члана 8. став 3. Закона о прекршајима.

Дакле, сада се актима *ниже пране снаге* прописују решење које је супротно Закону о прекршајима. Доносиоци су подзаконским актима експлицитно прописали решење које је супротно Закону о прекршајима. Оно што је недопустиво, огледа се у томе што се из одредаба подзаконских акта види да његови доносиоци „свесно“ доносе незаконите прописе. Наравно да је овакве одредбе донетих подзаконских аката супротне са чланом 34 Устава. Такође, ови подзаконски акти нису у складу ни са члановима 194 и 195 којима се уређује хијерархија домаћих и међународних општих правних аката и хијерархија домаћих општих правних аката.

У пракси се различито поступало у погледу покретања и вођења *казненог поступка* због кршења тзв. полицијског часа. На почетку када је уведен подносила су се и кривичне пријаве³⁴ против лица која су прекршила тзв. полицијски час због кривичног дела из члана 248, а како

³² Члан 8. став 3. Закона о прекршајима гласи: против учиниоца прекршаја који је у кривичном поступку правноснажно оглашен кривим за кривично дело које обухвата и обележја прекршаја не може се за тај прекршај покренути поступак, а ако је покренут или је у току, не може се наставити и довршити.

³³ Уредбом о мерама за време ванредног стања, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 31/2020, 36/2020, 38/2020, 39/2020, 43/2020, 47/2020, 49/2020, 53/2020, 56/2020, 57/2020, 58/2020 и 60/2020.

³⁴ На пример: Припадници Министарства унутрашњих послова у Сремској Митровици, Шиду и Пећинцима поднеће кривичне пријаве надлежним тужилаштвима против десет особа, због постојања основа сумње да су извршили кривично дело непоступање по здравственим прописима за време епидемије. Полиција је затекла девет мушкараца и једну жену који су се кретали улицама пешке или се возили у аутомобилима за време полицијског часа. Извор: Министарство унутрашњих послова. Доступно на: http://mup.rs/wps/portal/sr/direkcija_policije/ojdp/!ut/p/z0/pZJdb5swF1b_Sqopl5aPDRi4ZG3ndgQ1b aY15QZYzYonxKbgRO1- Yy0iypbt0a98ec5z-vX5-ASr3FpxEE_CqetEZ3P5SsukklRjJqNc8 YhYzIES94GEAEeDUO1d2q-rQQZuCvuHwdnYTZF8gKH7ZcBcAv2ITm6enMsOltMapZ4 fX_b7utKzky6A7v5hDb6VYRsbBNIedcbOYRS2H50yG39KkaQ0hBQRpiUitjVDomlrFLdxE oepTJsknoToUJwXj7jshfuBtGktXr8r9djENfcmGJDrZc4LXNA32NM47ISzW8zOBtHsZ7t9j8SJ lnfa6NGJYXQHb_st5iETb5aX6VSVq2-3-TKAW_iQqBFNp34aO7rfQjk5Z1ecwyKhRQAZiRiE 8XdC707V2foQXIP9ny_- E9u51vTII2elBbqTei6q2_1xt1jP-zaU_A_70H4yBqJU1DJGVIUC gTigQoQG1KahYJmrS4H7L7xOXvATdYXepYjqz5uz7BeEyrnz/ на дан: 01. 09. 2021..

је време одмицало по правилу само захтев за покретање прекршајног поступка.³⁵ Можда је разлог био тај што је прекршајно кажњавање економичније и ефикасније у овом случају од вођења кривичног поступка. Међутим, заиста је неприхватљиво различито „казнено поступање“ у истим стварима, али се чини да је то последица, пре свега, неспремности и лоше организације доносиоца прописа.

Поводом оваквих донетих прописа одлучивао је и Уставни суд. Одлуком³⁶ Уставног суда се, између осталог, утврђује да одредбе члана 4в став 6, члана 4г став 6. и члана 4д став 2. Уредбе о мерама за време ванредног стања (*Службени гласник РС*, бр. 31/20, 36/20, 38/20, 39/20, 43/20, 47/20, 49/20, 53/20, 56/20, 57/20, 58/20 и 60/20) и члана 2. Уредбе о прекршају за кршење Наредбе министра унутрашњих послова о ограничењу и забрани кретања лица на територији Републике Србије (*Службени гласник РС*, бр. 39/20), у делу који гласи: „без обзира на забрану из члана 8. став 3. Закона о прекршајима (*Службени гласник РС*, бр. 65/13, 13/16 и 98/16 – УС)”, нису у време важења биле у сагласности са Уставом и потврђеним међународним уговором.

4. ПРАВА (НЕ)СИГУРНОСТ У ПОГЛЕДУ ТЗВ. САМОИЗОЛАЦИЈЕ-КАРАНТИНА

У току тзв. полицијског часа одређени број лица је био у тзв. самоизолацији-карантину у кућним условима.³⁷ Поједина лица су прекршила самоизолацију и из тог разлога им је одређиван притвор, док је један број њих и осуђен. Пре свега, реч је о лицима која су у одређено вре-

³⁵ На пример: У току претходне вечери у Полицијску станицу Лајковац приведено је 5 лица због нарушене мере забране кретања за време трајања полицијског часа. Против њих су поднете прекршајне пријаве. Након тога лица су по скраћеном поступку спроведена у одељење прекршајног суда у Љигу дежурном судији. Након саслушања судија је донео решења и изрекао следеће новчане казне: М. С. из Земуна, С. Н. са Чукарице, Г. А. из Земуна и М. М. такође из Земуна кажњени су са по 50.000,00; док је К. З. из Попучака кажњен са 10.000,00. Извор: Званична презентација општине Лајковац. Доступно на: <http://www.lajkovac.org.rs/privedeno-pet-osoba-zbog-nepostovanja-zabrane-kretanja/> на дан: 01. 09. 2021. До оваквог закључка се долази пре свега на основу сазнања из медија и изјава државних званичника. Свакако се до правог закључка може доћи ако би се извршила истраживање у пракси (пре свега у полицијским управама, прекршајним судовима и основним судовима).

³⁶ Одлука Уставног суда ИУо-45/2020, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 126/2020.

³⁷ Имајући у виду тада важећи Закон о заштити становништва од заразних болести било је правно спорно одређивање карантина у кућним условима. С тим у вези, треба видети измене и допуне Закона о заштити становништва од заразних болести које су донете у току 2020. године, којима се уводи новине у овој области. Вид. Закон о изменама и допунама Закона о заштити становништва од заразних болести, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 68/2020; Закон о изменама и допунама Закона о заштити становништва од заразних болести, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 136/2020.

ме прешла државну границу и ушла у Републику Србију. Прво питање које се поставља јесте да ли је карантин уопште могао да се спроводи у кућним условима према тада важећим прописима. Међутим, проблем се појавио зато што одређеном броју лица приликом *преласка државне границе* нико „није рекао“ да им је одређена мера самоизолације.³⁸ Ако им је била одређена мера самоизолације онда је санитарни инспектор (не и неки други орган) морао да им изда решење о тој мери. Дакле, реч је о лицима која нису ни знала да им је одређена *мера самоизолације*.³⁹ Сазнали су да им је одређена мера тек када су „откривени“ да су је *прекршили*. Права сигурност у овом случају је нарушена јер није спроведена законска процедура у погледу издавања решења о одређивању карантина од стана санитарног инспектора. Заиста је несхватљиво и правно неприхватљиво да се било ко осуди у оваквој ситуацији. Уколико надлежни органи нису радили „свој посао“ по закону, за то грађани не могу да носе последице.

5. ОДЛУКЕ ОПШТИНСКИХ И ГРАДСКИХ ШТАБОВА ЗА ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ

Локални штабови за ванредне ситуације (општински и градски) имали су одређену улогу у креирању правила понашања за време тзв. полицијског часа.⁴⁰ Наиме, реч је о томе да су у појединим општинама и градовима управо они доносили наредбе и закључке у погледу одређених ограничења и забрана. Тако су поједини локални штабови

³⁸ С тим у вези указаћемо на одлуке Врховног касационог суда. По налажењу Врховног касационог суда, основано се поднетим захтевом браниоца окривљеног указује да је побијаним правноснажним пресудама повређен кривични закон из члана 439. тачка 1) ЗКП на штету окривљеног, обзиром да дело за које се окривљени гони и за које је правноснажно оглашен кривим и осуђен није кривично дело непоступање по здравственим прописима за време епидемије из члана 248. КЗ. Према наводима захтева, у радњама окривљеног се не стичу елементи предметног кривичног дела, јер се бланкетни прописи на чије кршење – непоступање од стране окривљеног се позива суд, дакле бланкетни прописи којима се дефинише радња окривљеног, не могу применити у конкретном случају, обзиром да окривљеном није уручена било каква одлука надлежног органа о изолацији која се односи на њега, док у моменту када је окривљени ушао у Републику Србију, доношење усменог решења о мери изолације, није ни било могуће. (Пресуда Врховног касационог суда, Кзз 125/2021 од 27.05.2021. године). Извор: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/59383> на дан: 01. 09. 2021. Такође вид. Пресуду Врховног касационог суда, Кзз 457/2021 од 27.05.2021. године. Доступна на: <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/59384> на дан: 01. 09. 2021.

³⁹ Здравствена криза изазвана новом болешћу КОВИД-19 наметнула је савременим друштвима потребу да дају нове одговоре на нека стара питања из области здравствене заштите. Вид. Б. Ристивојевић, „(Не)обавезност вакцинације у РС: случај КОВИД-19“, *Хармонизација српског и мађарског права са правом Европске уније*, Нови Сад 2020, 196.

⁴⁰ С тим да су са том праксом наставили и након укидања тзв. полицијског часа.

прописали својим одлукама тзв. полицијски час, ограничили или за-
бранили рад појединих угоститељских објеката, прописали одређене
обавезе за грађане на одређеној територији.

Локални штабови за ванредне ситуације поступају по Закону о
смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама.⁴¹
Тим Законом се, између осталог, уређује и њихова надлежност. За вре-
ме тзв. полицијског часа поједини локални штабови су поступали тако
што су доносили одлуке којима су увођене одређене забране и ограни-
чења. Дакле, локални штабови су прекорачили законска овлашћења и
доносили су одлуке за које нису били по закону надлежни.⁴²

Поједине донете одлуке локалних штабова нигде нису биле обја-
вљене. Поједини локални штабови су своје наредбе објављивали у *слу-
жбеном листу* локалне самоуправе, док су за већину одлука локалних
штабова грађани су сазнавали из медија. Све је то довело до правне
несигурности, а грађанини нису знали по којим прописима да се влада-
ју и да ли њихове радње у том смислу представљају казнено дело. Сва-
како се поставља и питање правне природе такве одлуке. Овде посебно
треба имати у виду одредбу Устава којом се прописује (чл. 196 ст. 1)
„закони и сви други општи акти, објављују се пре ступања на снагу“.
Како ће се било ко казнити ако одлука није објављена је само једно од
многобројних правних проблема?

Као што је речено, локални штабови за ванредне ситуације су про-
писивали одређене забране или ограничења. У том случају се поставља
и главно питање – да ли постоји и која санкција уколико неко посту-
пи супротно таквој забрани? Да ли су грађани могли да одговарају за
казнено дело уколико нису поступили по одлуци локалног штаба за
ванредне ситуације?

Логично би било да ако постоји забрана да постоји и санкција за
оног ко прекрши забрану, јер у супротном забрана нема никакав значај.
Међутим, штабови за ванредне ситуације немају овлашћење да пропи-
сују казнена дела.

Углавном је локалним штабовима правни основ за доношење ова-
квих наредаба и закључака био члан 43 Закона о смањењу ризика од
катастрофа и управљању ванредним ситуацијама, реч је о члану којим
се уређује *надлежност штабова* за ванредне ситуације. Њиме се про-

⁴¹ Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама, *Слу-
жбени гласник Републике Србије*, бр. 87/2018.

⁴² Вид. 1. <https://srpskipravnickiklub.rs/2020/07/28/ograni%C4%8Denje-radnog-vremena-gde-pi%C5%A1e-da-tako-mo%C5%BEe.html> на дан: 17. 11. 2020. 2. <https://srpskipravnickiklub.rs/2020/11/03/ponovno-nezakonito-ograni%C4%8Denje-rada-ugostiteljskih-objekata.html> на дан: 17. 11. 2020.

писује: штаб за ванредне ситуације обавља следеће послове: 1) руководи и координира рад субјеката система смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама на спровођењу утврђених задатака; 2) руководи и координира спровођење мера и задатака цивилне заштите; 3) разматра процене ризика, планове заштите и спасавања и друга планска документа и даје препоруке за њихово унапређење; 4) прати стање и организацију система смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама и предлаже мере за њихово побољшање; 5) наређује употребу снага система смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама, средстава помоћи и других средстава која се користе у ванредним ситуацијама; 6) стара се о редовном информисању и обавештавању становништва о ризицима и опасностима и предузетим мерама; 7) процењује угроженост од настанка ванредне ситуације и доставља предлог за проглашење и укидање ванредне ситуације; 8) наређује приправност субјеката и снага система смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама; 9) сарађује са другим штабовима за ванредне ситуације; 10) ангажује субјекте од посебног значаја; 11) учествује у организацији и спровођењу мера и задатака обнове, реконструкције и рехабилитације, узимајући у обзир смањење ризика од будућих ванредних ситуација; 12) израђује предлог годишњег плана рада и предлог годишњег извештаја о раду и доставља надлежном органу на усвајање; 13) образује стручно-оперативне тимове за извршавање специфичних задатака из области заштите и спасавања.

Међутим, у казним одредбама се *не предвиђа* прекршајна одговорност за непоступање у складу са чланом 43 Закона.⁴³ Долази се до решења да лице које не поступи у складу са наредбама и закључцима локалних штабова за ванредне ситуације *не може* да се прекршајно казни по Закону о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама.⁴⁴

⁴³ Осим за лице које се *не одазове* на обуку у својству члана штаба за ванредне – чл. 113.

⁴⁴ Поједини локални штабови за ванредне ситуације у својим наредбама прописују и *новчане казне* за лица која непоступају у складу са одређеним чланом те исте наредбе. Тако је на пример у Димитровграду једном наредбом штаба за ванредне ситуације прописано да ће се новчаном казном у фиксном износу од 50.000,00 динара казнити корона редар уколико се у објекту за чију је контролу надлежан утврди непоштовање мера прописаних том наредбом. Вид. <https://www.dimitrovgrad.rs/%D0%9E%D0%91%D0%90%D0%92%D0%95%D0%A8%D0%A2%D0%95%D0%8A%D0%90/274> на дан: 12. 11. 2020. Локални штаб за ванредне ситуације је „заборавио“ на Закон о прекршајима (чл. 4, ст. 1) којим се прописује да се прекршаји могу прописивати законом или уредбом, односно одлуком скупштине аутономне покрајине, скупштине општине, скупштине града и скупштине града Београда.

6. ПРАВНИ ПОЛОЖАЈ ЛИЦА ЛИШЕНИХ СЛОБОДЕ ЗА ВРЕМЕ ТЗВ. ПОЛИЦИЈСКОГ ЧАСА

Судске одлуке које су донете у казним поступцима извршавају се када постану правноснажне и извршне.⁴⁵ То је правило од којег постоје и изузеци. У Републици Србији казна затвора која је изречена учиниоцу кривичног дела извршава се у заводима за извршење кривичних санкција,⁴⁶ али и у просторијама у којима осуђени станује.

У току тзв. полицијског часа важила су и посебна правила за сва лица која су лишена слободе. Ради се о томе да су им одређена права била ускраћена, и то пре свега она која се тичу примања посета.⁴⁷ Проблеми у вези правне (не)сигурности се огледају у томе што није извесно ко је *увео забрану*, на основу којег правног основа. Наиме, према Закону о извршењу кривичних санкција не постоји могућност да се свим осуђеним лицима забрани право да примају посете. У Службеном гласнику РС када је прописана није објављена одлука о тој забрани. На званичном сајту Министарства правде је објављено: *у наредних 14 дана биће забрањене све посете осуђеним лицима у казнено-поправним заводима и окружним затворима у Србији у циљу спречавања могуће епидемије вируса корона у пеналним установама, а у складу са препорукама Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ и Инфективне клинике Клиничког центра Србије.*⁴⁸ Дописом Окружног затвора у Београду од 8. 5. 2020. године Адвокатска комора Београд се обавештава да се од 11. 05. 2020. године активности у том затвору у погледу посета лицима лишеним слободе спроводе у редовном режиму.⁴⁹

Неспорно је да су забрањене посете, али није наведено ко је забранио посете. Посредно се може сазнати да је то учинио директор Управе за извршење кривичних санкција. Та посредна сазнања су Обавештење

⁴⁵ Вид. Д. Дракић, И. Милић, *Основи кривичног извршног права*, Нови Сад 2019, 15; И. Милић, „Упућивање најопаснијих осуђеника на издржавање казне затвора“, *Гласник Адвокатске коморе Војводине* 3/2020, 316.

⁴⁶ О томе где се издржава казна затвора вид. И. Милић, „Где исполняется наказание в виде лишения свободы в Республике Сербия?“, *Союз криминалистов и криминологов: периодическое печатное издание, журнал* 3/2020, 168–174.

⁴⁷ Такође се ванзаводска права и погодности (излазак у град, посете породици и сродницима, наградно одсуство, коришћење годишњег одмора...), као и радно ангажовање ван установа одложени до даљњег, али да ће након нормализације стања „њихова суспендована права и погодности бити надокнађени“. Извор: <https://www.soinfo.org/vesti/tag/uprava%20za%20izvr%20C5%A1enje%20krivi%20C4%8Dnih%20sankcija/> на дан: на дан: 05. 05. 2021.

⁴⁸ Вид. <https://www.mpravde.gov.rs/vest/29682/zabranjene-sve-posete-osudjenicima-u-naredne-dve-sedmice.php> на дан: 12. 11. 2020.

⁴⁹ Извор: <https://akb.org.rs/wp-content/uploads/2020/05/Obavestjenje-advokatima.pdf?script=lat> на дан: 05. 05. 2021.

Адвокатске коморе Србије у којем се наводи да је директор Управе до-нео наредбу о забрани посете осуђеним лицима.⁵⁰

Имајући у виду да је проглашена епидемија заразне болести COVID-19 и да је уведен тзв. полицијски час за очекивати је да се право на посете осуђеним лицима забрани, али то је могао учинити само онај орган који је за то надлежан у прописаној процедури.

7. ЗАКЉУЧАК

Имајући у виду актуелну епидемиолошку ситуацију заиста је неопходно да се пропишу одређене мере које имају за циљ сузбијање заразне болести COVID-19, али је неопходно да се то чини на начин да се не крши Устав нити закони. Једна од тих мера је био и тзв. полицијски час. Имајући у виду да Народна скупштина није могла да се састане мере којима се одступа од људских и мањинских права може да пропише Влада Републике Србије, уредбом, уз супотпис председника Републике. Али тако није било, већ су прописе којима се уводе забране и ограничења доносили и органи и појединци који за то нису били надлежни.

У раду смо указали само на једна део одлука који је донет од стране органа или појединаца који су прописали одређене мере или ограничења иако за то нису надлежни. Стиче се утисак да су локални штабови за ванредне ситуације преузели улогу законодавца. Недопустиво је да се било које лице казни на основу неуставне или незаконите одлуке.

Имајући у виду да су се „правила понашања“ мењала свакодневно, стиче се утисак да грађани нису могли да знају шта је дозвољено а шта није, а посебно када се узму у обзир контрадикторне одлуке у појединим локалним самоуправама. Такође се не сме заборавити да су државни званичници неретко изјављивали путем медија да је нешто дозвољено иако је то према пропису било забрањено, али и обрнуто. Недопустиво је да се на лица примењује пропис ретроактивно који је по њих неповољнији. У погледу великог броја донетих прописа, у раду је указано само на неколико, стиче се утисак да се ни правници не могу лако снаћи и без тешкоћа доћи до закључка шта је дозвољено а шта је прописано као казнено дело. С тим у вези, једноставан је одговор на питање – како ће се они који нису правници „снаћи“ у томе. Неколико пресуда дају одређена сазнања да је правна сигурност била *на ниском нивоу*.

Иако је било проглашено ванредно стање и епидемија заразне болести, а као једна од мера за њено сузбијање уведен и тзв. полицијски час то

⁵⁰Извор: <https://akb.org.rs/wp-content/uploads/2020/03/Promena-re%C3%85%C2%BEima-za-posete-u-svim-zatvorima-u-Srbiji.pdf?script=lat> на дан: 05. 05. 2021. О томе детаљно вид. И. Милић, „Живот у казним заводима за време ванредног стања проглашеног због епидемије заразне болести COVID-19“, *Српска правна мисао* 53/2020, 89–105.

никао не значи, гледано са правног аспекта, да правна сигурност може да се нарушава. Правна сигурност не може да се ограничи у време ванредног стања јер то изричито забрањује Устав Републике Србије (чл. 202).

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

Библиографске референце

1. Благоић Д., „Садржина начела одређености (*Lex certa*) у погледу правне сигурности код појединих кривичних дела Кривичног Законика Србије“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу* 87/2020.
2. Вуковић И., *Прекршајно право*, Београд 2015.
3. Дракић Д., Милић И., *Основи кривичног извршног права*, Нови Сад 2019.
4. Пић И., Милић И., „*Načelo ne bis in idem* u kaznenom pravu Republike Srbije“, *NBP Žurnal za kriminalistiku i pravo* 1/2018.
5. Лазаревић Љ., *Коментара Кривичног законика*, Београд 2006.
6. Милић И., „Живот у казним заводима за време ванредног стања проглашеног због епидемије заразне болести COVID-19“, *Српска правна мисао* 53/2020.
7. Милић И., „О тзв. полицијском часу за време ванредног стања проглашеног због епидемије заразне болести COVID-19“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 2/2020.
8. Милић И., „Упућивање најопаснијих осуђеника на издржавање казне затвора“, *Гласник Адвокатске коморе Војводине* 3/2020.
9. Милић И., „Где исполняется наказание в виде лишения свободы в Республике Сербия?“, *Союз криминалистов и криминологов: периодическое печатное издание, журнал* 3/2020.
10. Милић И., „Онекоторых вопросах уголовно-правового и административно-правового регулирования прекращения распространения инфекционного заболевания COVID-19 в Республике Сербия“, *Сборник материалов Второй заочной международной научно-практической конференции Актуальные вопросы борьбы с преступностью*, Кафедра криминалистики юридического факультета МГУ имени М.В. Ломоносова. Москва 2020.
11. Митровић Д., „Начело законитости“, *Анали Правног факултета у Београду* 1-2/2004.
12. Ристивојевић Б., „(Не)обавезност вакцинације у РС: случај КОВИД-19“, *Хармонизација српског и мађарског права са правом Европске уније*, Нови Сад 2020.
13. Ристивојевић Б., Милић И., *Основи прекршајног права*, Нови Сад 2018.
14. Simović D., „Vanredno stanje u Srbiji: ustavni okvir i praksa povodom pandemije COVID-19“, *Sveske za javno pravo* 39/2020.
15. Шкулић М., „Начело законитости у кривичном праву“, *Анали Правног факултета у Београду* 1/2010.

Правни извори

1. Закон о државној управи, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 79/05, 101/07, 95/10, 99/14, 30/18 – др. закон и 47/18.
2. Закон о заштити становништва од заразних болести, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 15/16.
3. Закон о објављивању закона и других прописа и аката, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 45/2013.
4. Закон о прекршајима, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 65 од 25. јула 2013, 13 од 19. фебруара 2016, 98 од 8. децембра 2016 - УС, 91 од 24. децембра 2019 - др. закон, 91 од 24. децембра 2019.
5. Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 87/2018.
6. Кривични законик, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019.
7. Наредба о ограничењу и забрани кретања лица на територији Републике Србије, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 34/2020, 39/2020, 40/2020, 46/2020 и 50/2020.
8. Наредба о проглашењу епидемије заразне болести COVID-19, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 37/2020.
9. Устав Републике Србије, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 98/2006.

Интернет извори

1. [http://mup.rs/wps/portal/sr/direkcija_policije/ojdpp!/ut/p/z0/pZJdb5swFIb_Sq opl5aPDRi4ZG3ndgQ1baY15QYZYzonxKbgROI-_Yy0iypt0a98ec5z-vX5-ASr3FpxEE_CqetEZ3fP5SsukkLRjjQnC8YhYzlES94GEAEeDUO1d2q-rQ QzuCvuHwdnYTZF8gKH7ZcBcAv2ITm6enMsOltMapZ4fX_b7utKzky6A7v5hDb6VyRsxBbN1edcbOYRS2H50yG39KkaQ0hbQRPiUijVDomlrFLdxEoepTJsknoToUJwXj7jshfuBtGktXr8r9djENfcmGJDrZc4IXNA32NM47I Szw8zOBtHsZ7t9j8SJnfa6NGJYXQHb_st5tETb5aX6VSVq2-3-TKAW_iQ qBFNp34aO7rfOjk5Z1ecwyKhRQAZiRiE8XdC707V2foQXIP9ny_-E9u51vTvII2elBbqTei6q2_1xt1jP-zaU_A_70H4yBqJU1DJGVIUCgTigQoQG1KahYJJmrS4H7L7xOXvATdYXePyjq5uzs7BeEyrmez/.](http://mup.rs/wps/portal/sr/direkcija_policije/ojdpp!/ut/p/z0/pZJdb5swFIb_Sq opl5aPDRi4ZG3ndgQ1baY15QYZYzonxKbgROI-_Yy0iypt0a98ec5z-vX5-ASr3FpxEE_CqetEZ3fP5SsukkLRjjQnC8YhYzlES94GEAEeDUO1d2q-rQ QzuCvuHwdnYTZF8gKH7ZcBcAv2ITm6enMsOltMapZ4fX_b7utKzky6A7v5hDb6VyRsxBbN1edcbOYRS2H50yG39KkaQ0hbQRPiUijVDomlrFLdxEoepTJsknoToUJwXj7jshfuBtGktXr8r9djENfcmGJDrZc4IXNA32NM47I Szw8zOBtHsZ7t9j8SJnfa6NGJYXQHb_st5tETb5aX6VSVq2-3-TKAW_iQ qBFNp34aO7rfOjk5Z1ecwyKhRQAZiRiE8XdC707V2foQXIP9ny_-E9u51vTvII2elBbqTei6q2_1xt1jP-zaU_A_70H4yBqJU1DJGVIUCgTigQoQG1KahYJJmrS4H7L7xOXvATdYXePyjq5uzs7BeEyrmez/)
2. <http://svilajnac.rs/svilajnac/saopstenja/COVID-19>.
3. <http://www.lajkovac.org.rs/privedeno-pet-osoba-zbog-nepostovanja-zabrane-kretanja/>.
4. <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/59383>.
5. <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/59384>.
6. <https://jugpress.com/nedimovic-tvrdi-poljoprivrednici-mogu-da-urade-posao-do-policijskog-casa/>.
7. <https://pn2.propisi.net/?di=sp62899&dt=sp&dl=62899>.
8. <https://pn2.propisi.net/?di=sp64362&dt=sp&dl=64362>.

9. <https://srpskipravnickiklub.rs/2020/07/28/ograni%C4%8Denje-radnog-vremena-gde-pi%C5%A1e-da-tako-mo%C5%BEe.html>.
10. <https://srpskipravnickiklub.rs/2020/11/03/ponovno-nezakonito-ograni%C4%8Denje-rada-ugostiteljskih-objekata.html>.
11. <https://www.bor030.net/nove-mere-u-boru-skraceno-radno-vreme-ugostiteljskih-objakata>.
12. <https://www.mionica.rs/news/2131-b-v-sh-nj-z-r-nj-r-r-ili-p-lj-privr-dn-shin>.
13. <https://www.mionica.rs/sr-rs/news/2119>.
14. <https://www.dimitrovgrad.rs/%D0%9E%D0%91%D0%90%D0%92%D0%95%D0%A8%D0%A2%D0%95%D0%8A%D0%90/274>.
15. <https://www.soinfo.org/vesti/tag/uprava%20za%20izvr%C5%A1enje%20krivi%C4%8Dnih%20sankcija/>.
16. <https://www.mpravde.gov.rs/vest/29682/zabranjene-sve-posete-osudjenicima-u-naredne-dve-sedmice.php>.
17. <https://akb.org.rs/wp-content/uploads/2020/05/Obavestenje-advokatima.pdf?script=lat>.
18. <https://akb.org.rs/wp-content/uploads/2020/03/Promena-re%C3%85%C2%BEima-za-posete-u-svim-zatvorima-u-Srbiji.pdf?script=lat>.

Судске одлуке

1. Одлука Уставног суда ИУо-45/2020, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 126/2020.
2. Пресуда Врховног касационог суда, Кзз. 634/20 од 27. 8. 2020.
3. Пресуда Врховног касационог суда, Кзз. 1336/20 од 25. 11. 2020.
4. Пресуда Врховног касационог суда, Кзз 125/2021 од 27.05.2021.
5. Пресуда Врховног касационог суда, Кзз 457/2021 од 27.05.2021.

Full Professor Branislav R. Ristivojević, LL.D.
Assistant with LL.D Ivan D. Milić, LL.D

Faculty of Law, University of Novi Sad

LEGAL (IN)SECURITY IN THE PENAL LAW OF THE REPUBLIC OF SERBIA DURING THE TIME OF THE SO-CALLED CURFEW INTRODUCED DUE TO THE EPIDEMIC OF THE CONTAGIOUS DISEASE COVID-19

Summary

Due to the epidemic of the contagious disease COVID-19 in the Republic of Serbia the so-called curfew was introduced. The object of the authors' attention is the legal (in)security during the time that the so-called curfew

was enforced. The authors examine how citizens, for a period of time, could not know what kind of behaviour was allowed or which actions constituted punishable acts.

Key words: *Contagious disease; Crime; Misdemeanour; Legal insecurity; COVID-19.*